

Handicapområdet byder iPaden velkommen

Det giver mange nye muligheder

Solvejg Holmgaard

2015

Indhold

AFGANGSPROJEKT - EMNEGODKENDELSE OG FORSIDE Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

Indledning.....	3
Problemformulering.....	4
Metodeafsnit.....	4
Empiri.....	6
Case.....	6
Interview.....	7
Interviewguide.....	7
Teori afsnit 1.....	8
Social inklusion og eksklusion.....	8
Selvbestemmelse.....	8
Magtbegrebet i det pædagogiske arbejde.....	11
Teori afsnit 2.....	13
Læring.....	13
Den didaktiske relationsmodel.....	13
Kommunikation.....	15
Rutine baserede handlinger.....	16
Mestringsstrategi.....	17
ZNU og stilladsering.....	18
Analysen.....	19
Den didaktiske relationsmodel.....	19
Analysen 1. del.....	20
Analysen 2. del.....	23
Pædagogisk intervention.....	26
Konklusion.....	26
Perspektivering.....	27
Litteraturliste.....	29
Bilag 1.....	32
Bilag 2.....	33

Indledning

Vi lever i dag i et digitaliseret videnssamfund, hvor stort set hver husstand rummer en mobiltelefon, tv og en computer, det er blevet en alt omfattende del af vores liv. I Danmark modtager borgere offentlige breve, læser nyheder, anvender det sociale medie, søger viden, børn bliver undervist på iPads og computer, og iPaden bliver brugt til leg og læring i daginstitutioner. Kort sagt vil vi i dag have svært ved at få hverdagen til at fungere uden adgang til de digitale medier. Det er ikke længere en mulighed, som kan vælges til eller fra, det er nærmere et vilkår (Laursen, 2014). Det hyperkomplekse samfund, kalder Lars Qvortrup det også, fordi det giver borgerne mulighed for langt mere information end tidligere (Qvortrup, 2001).

Nærværende opgave tager sit udgangspunkt i min praksis, som er et større botilbud¹ for voksne mennesker med funktionsnedsættelse. Botilbuddet har i 2014 sat fokus på implementering af informations- og kommunikationsteknologi (igennem resten af opgaven forkortet til IKT), som værende en del af borgernes hverdag. Ledelsen har valgt at uddanne to mentorer fra hver boenhed og deres opgave er at formidle, *...”inspirere og gøre deres viden eksplicit i organisationen”...* (Bilag 1). Botilbuddets ledelse har udarbejdet en it – strategi og opstillet pædagogiske kvalitetsmål for implementeringen. I forlængelse heraf finder jeg det interessant at undersøge, hvordan dette så lader sig gøre i praksis. Endvidere ønsker jeg at rette fokus mod selvbestemmelsesretten i forbindelse med brugen af iPads.

Teknologien er tilgængelig og det er vores pligt som pædagoger at introducere det til borgerne. Det fremgår af FN’s handicapkonvention, at den nødvendige informations- og kommunikationsteknologi skal gøres tilgængelig for handicappede ved at deltagerstaterne forpligtiger sig til at:

...”fremme eksistensen og anvendelsen af ny teknologi, herunder informations- og kommunikationsteknologi”... (FN’s handicapkonvention, artikel 4, punkt g)

...”at acceptere og gøre det lettere for personer med handicap at bruge tegnsprog, punktskrift, forstørrende og alternativ kommunikation og alle andre tilgængelige kommunikationsmidler, -måder og -formater efter eget valg i samspillet med det offentlige...” (ibid: artikel 21, stk. b)

¹ Botilbuddet er en boform og et aktivitetstilbud for voksne udviklingshæmmede med betydeligt og varigt nedsat psykisk og fysisk funktionsniveau.

Implementeringen af teknologien er som nævnt personalets ansvar, derfor må der skabes en kultur, hvor det er naturligt at benytte de digitale muligheder. Jeg har valgt at beskæftige mig med dette emne for at skærpe min egen interesse for brugen af IKT. Jeg er nybegynder, ejer ikke selv en iPad og er derfor ikke bekendt med dens funktioner og muligheder. Med opgavens teoretiske grundlag og ved at få teknisk indsigt i iPaden, har jeg en tro på, at brugen af iPads vil give mig mening og mod til at bruge iPaden i min pædagogiske praksis.

Jeg vil starte denne rejse med opgavens problemformulering.

Problemformulering

Er implementering af iPads blot et udtryk for, at vi også indenfor det specialiserede socialområde, mere specifikt betegnet handicapområdet, skal følge med i den teknologiske udvikling? - Eller kunne en antagelse være, at implementeringen af iPads vil være meningsgivende for borger og medarbejder og derved kunne øge trivslen? Med denne antagelse følger min problemformulering.

Hvordan kan anvendelsen af iPads bidrage til at udvikle den enkelte borgers evner og muligheder for selvbestemmelse? Og hvordan implementeres iPads som et naturligt og meningsgivende arbejdsredskab i det pædagogiske arbejde?

Metodeafsnit

Dette afgangsprøve tager sit udgangspunkt i implementeringen af IKT på min pædagogiske arbejdsplads. Med denne baggrund er overstående problemstilling valgt. IKT indeholder et utal af muligheder, men jeg har valgt i nærværende opgave at afgrænse mit fokusområde til brugen af iPads. Jeg er bevidst om at iPad er et apple produkt, og at selve mediet, kaldes en tablets.

Målgruppen for denne opgave er voksne mennesker med funktionsnedsættelse, som fremover i opgave benævnes mennesker med udviklingshæmning.

Opgaven er skrevet ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv, da denne tankegang er i overensstemmelse med mit eget menneskesyn og det menneskesyn, vi har på min arbejdsplads. Dette er ligeledes i overensstemmelse med læringsforståelsen præsenteret af Vygotsky og Bruner (Hansen, 1999 og Andersen, 2006). Socialkonstruktivismen tager sit afsæt i at tilegnelse og udvikling af viden sker i sociale konstruktioner. *"Al viden udvikler sig i rummet mellem andre mennesker"* fremhæver Lynn Hoffman (Lundby, 2006).

Det empiriske materiale, knyttet til opgaven, er en case fremstilling og et kvalitativt interview. Endvidere inddrager jeg min egen viden og erfaringer i arbejdet med voksne mennesker med udviklingshæmning.

Casen jeg benytter i opgaven har form af en optagelse. Jeg er fotografen, og når jeg i analyseafsnittet refererer til casen, benævner jeg mig selv som værende fotografen. Jeg er opmærksom på, at min deltagelse, som ydermere er en kontaktpersons rolle² i forhold til hovedpersonen, ikke bliver objektiv. Jeg har valgt at inddrage casen, da det giver et konkret billede at analysere ud fra.

Jeg har indhentet tilladelse fra borgernes pårørende til at filme og bruge det i projektet.

Jeg er opmærksom på, at et enkelt interview er et svagt grundlag at lave en analyse ud fra, men sammenholdt med casen giver det mening (Kvale, 1997). Når jeg fremadrettet omtaler interviewpersonen benævnes han som Q.

Opgaven er delt op i to teoriafsnit. I det første beskrives social inklusion og eksklusion ud fra Bent Madsen (2005) og Ivar Morkens (2008) synspunkt. Forfatterne er valgt på baggrund af deres afsæt i det socialpædagogiske felt, Morken med en mere specifik tilgang, idet han i sin bog ofte henviser til mennesker med udviklingshæmning. Dernæst beskrives en teori om selvbestemmelse, med udgangspunkt i artiklen "veje til reelt medborgerskab" af Holm og Holmskov og Jørgen Hustedes teoretiske bud på selvbestemmelse. Artiklens målgruppe er mennesker med funktionsnedsættelse, derfor dette valg. Afsnittet om magt er forholdsvis stort, men fordi det er en vigtig faktor i forhold til selvbestemmelsesretten, har det fået en væsentlig plads i opgaven. Magtbegrebet er beskrevet ud fra Michael Foucaults videnskabssteoretiske syn på magt, som falder godt i tråd med Bent Madsens dynamiske omsorgsmodel.

Jeg er bevidst om, at jeg før har arbejdet med emnet selvbestemmelse, denne gang anskuer jeg begrebet fra en anderledes vinkel og med ny teori. Emnet selvbestemmelse synes jeg er centralt, fordi det teknologiske paradigme lægger op til mangfoldige muligheder for den enkelte borger.

Teoriafsnit 2 starter med et kort afsnit om læring (Bøttcher, 2014). Herefter følger en gennemgang af den didaktiske relationsmodel (Fredens, 2012), som danner grundlag for casen og

² Pædagog som varetager borgerens personlige og praktiske forhold.

anvendes til at strukturere analysen. Dernæst følger et afsnit omhandlende kommunikation, som anskues ved hjælp af følgende forfatteres teorier: Benedicte Madsens artikel om kommunikation, Mette Christensen "Alternativ og supplerende kommunikation" og sidst ud fra bogen "kommunikation og samarbejde" (Hermansen, 2005). Jeg har valgt at inddrage det narrative perspektiv (Bro, 2013), da det aspekt har betydning i forbindelse med brugen af iPaden. Giddens rutinebaserede handlinger (Giddens, 2002) vil dernæst blive beskrevet ud fra en antagelse om, at der kan være modstand mod implementeringen af ny teknologi. For at belyse mestringsbegrebet tager jeg udgangspunkt i Aaron Antonovskys salutogenetiske ide (Antonovsky, 2000), da teorien giver et grundlag for implementering af iPads. Zone for nærmeste udvikling (Andersen, 2006) og stilladseringsbegrebet (Hansen og Nielsen, 1999) er to læringsprocesser, som giver et bud på læring i samspil mellem borger og pædagog.

Analysen er opdelt i to. I første del bliver casen og interviewet analyseret ud fra teoriafsnit 1 med fokus på selvbestemmelsesretten. I anden del analyseres implementeringsprocessen ud fra teoriafsnit 2.

Afsnittet pædagogisk intervention er en kort optakt til en del af den mundtlige eksamen.

Sidst følger konklusion og perspektivering.

Empiri

I det følgende vælger jeg at tydeliggøre opgavens empiriske grundlag, som er mit udgangspunkt for at besvare min problemformulering.

Case

Eskild har en udviklingshæmning. Han arbejder på aktivitetscentrets udehold. Han har fået en ny opgave, som består i at hjælpe med at fodre dyrene. Denne opgave er han meget stolt af, han har fået et ansvar, og det betyder meget for ham. Eskild har for nylig fået en iPad og er allerede meget afhængig af den. Han bliver frustreret, hvis han af en eller anden grund ikke kan få den med på arbejde. Han kan selv håndtere forskellige funktioner og er meget undersøgende i forhold til at betjene den.

Eskild og jeg har på forhånd aftalt, at vi skulle lave en film. Jeg skulle filme Eskild og hans kolleger, mens de fodrede og muggede ud ved hestene. Vi havde på forhånd talt om målet med optagelsen

(se didaktisk relationsmodel i analyse afsnit). Under forløbet guidede han mig i forhold til, hvad jeg skulle filme, selv hestepærerne pegede han ud. Han var tydeligvis stolt over at vise frem. Et par uger senere aftalte vi, at filmen skulle redigeres. Det foregik i hans lejlighed. Udgangspunktet var, at det er hans film, han var med til at bestemme, hvor der skulle klippes og hvilken underlægningsmusik, han ønskede.

Interview

Jeg har valgt at lave et semistruktureret kvalitativt forskningsinterview med en fænomenologisk indfaldsvinkel. Begrundelsen for at vælge et semistruktureret interview er, at det giver flow i samtalen i forhold til et struktureret interview. Jeg har til hensigt at undersøge vores pædagogiske praksis og derfor har jeg valgt at interviewe en person fra min arbejdsplads. Ved at benytte en fænomenologisk tilgang åbner det mulighed for at beskrive den daglige livsverden³ (Kvale, 1997). Rent praktisk finder interviewet sted i et lukket lokale.

Interviewguide

Da min opgave handler om selvbestemmelse i forhold til brug af iPads og hvordan vi får den del implementeret i hverdagen, har jeg valgt at de spørgsmål jeg stiller ligger i forlængelse af dette indhold. Q har givet mig tilsagn til at må anvende interviewet i nærværende opgave.

Med spørgsmålene vil jeg forsøge at afdække de tematikker og dilemmaer som opgaven ligger op til. Og håber jeg på at få nogle svar som kan understøtte min analyse. Interviewet starter med en kort briefing og præsentation af mit afgangprojekt. Interviewpersonen har inden interviewet går i gang, haft mulighed for at se spørgsmålene.

Interviewet foregik i et uforstyrret lokale og blev optaget på iPad. Formen og tilgangen var åben, interesseret og imødekommende. Formålet var at give rum og plads til, at der kunne komme informationer frem, som ikke var hæmmet af interviewets overordnede styring.

Interviewet ligger som lydfil.

³ "Livsverden er verden, således som den mødes i dagliglivet og foreligger i direkte og umiddelbar oplevelse, uafhængig af og førend alle forklaringer" (Kvale, 1997:63)

Teori afsnit 1

Social inklusion og eksklusion

Ifølge Bent Madsen betegnes vores samfund i dag som et rummeligt samfund, med plads til alle samfundsborgere, uanset borgernes sociale baggrund, kulturelle tilhørsforhold eller handicaps, med andre ord det handler om social inklusion. Formålet med social inklusion er at forhindre at mennesker bliver ekskluderet fra det sociale miljø, hvori de lever. Hvis det ikke er muligt at undgå eksklusion, skal der opbygges sociale pædagogiske miljøer og iværksættes pædagogiske interventioner med henblik på så tæt tilknytning som muligt til det øvrige samfund (Madsen, 2005). Derved opnås et differentieret samfund (Morken, 2008).

Vi har som mennesker brug for at være i et fællesskab. Det er igennem samvær med andre mennesker, at vi lærer og udvikler os. Dette er menneskets eksistensform, hvor inklusion er omdrejningspunktet. Kernen og udgangspunktet i inklusionsbegrebet er, at alle mennesker har en plads i fællesskabet, at alle passer ind. Inklusion er en måde at tænke på, at vi alle er inkluderet i samfundet (Morken, 2008). Eksklusion er omvendt det at udelukke en person eller gruppe fra et fællesskab, at holde nogen ude eller støde nogen ud (Madsen, 2005).

Ifølge FN's handicapkonvention har myndigheder pligt til at skabe tilgængelighed og fjerne eventuelle forhindringer, så handicappede får lige vilkår for deltagelse i samfundet. Bent Madsen mener, at når vi taler om social inklusion, skal det forstås således, at menneskelige og materielle ressourcer skal være tilgængelige for enkelte borgere i det nærmiljø, hvori de lever (ibid).

Ved at introducere IKT muligheder for borgerne, skaber vi samtidig også adgang for borgerne til det teknologiske samfund, så de på den måde føler sig inkluderet i samfundet. De får på sigt andre muligheder for selv at kunne agere i hverdagen, dette bringer os videre til næste afsnit omkring selvbestemmelse.

Selvbestemmelse

Et centralt begreb i det pædagogiske arbejde, er beboernes ret til selvbestemmelse. At arbejde med selvbestemmelse stiller store krav til det pædagogiske arbejde.

Vilkårene for mennesker med udviklingshæmning i Danmark hænger uløseligt sammen med den generelle samfundsudvikling og de tanker, der har været fremtrædende i de forskellige tidsperioder. Det har ikke altid været en ret at bestemme over eget liv. Ifølge Jørgen Husted

betegnes det som værende paternalisme når bestemmelsesretten ligger hos de professionelle. Der skelnes mellem to former for paternalisme. Den hårde paternalisme, hvor den professionelle bestemmer over det enkelte menneske, også selv om mennesket er i stand til at træffe egne valg. Den bløde paternalisme, hvor den professionelle beslutter på vegne af et andet menneske, fordi mennesket ikke selv er i stand til at træffe hensigtsmæssige beslutninger. Den bløde paternalisme er et vilkår i omsorgsrelationen. Den hårde paternalisme har sidenhen fået meget kritik, blandt andet for at umyndiggøre borgeren (Husted, 2009), men med servicelovens indførelse i 1998, blev der for alvor sat fokus på det enkeltes menneskes ret til at have indflydelse på eget liv (Skov, Holmskov, 2007). Nu betragtes selvbestemmelse som værende to eksperter der mødes, på den ene side borgeren, som værende eksperten i eget liv og på den anden side den professionelle med sin faglige viden. Man fremfører den antipaternalistiske praksis, hvor selvbestemmelsen implicit ligger i begrebet. Kernen i denne praksis er... ”*doktrinen om informeret samtykke...*” (Husted, 2009). Dette betyder for den professionelle og borgeren fælles ansvar og at være fælles om at træffe beslutninger (ibid).

Husted forklarer betydningen af selvbestemmelse ud fra begrebet autonomi⁴. Herved menes, at tænke selv, handle selv og vælge selv, dvs. evnen til selv at vurdere ud fra egne ønsker og behov, hvad der for den enkelte er det gode liv. Det er ikke alle, der har en veludviklet autonomi, og er i stand til at træffe egne beslutninger ud fra den antipaternalistiske praksis. Dette kræver at den professionelle hele tiden skal evne at vurdere, hvad der er borgerens tarv, så den enkelte ikke træffer autonome valg, som kan få skadelige konsekvenser for sig selv og andre (ibid).

Holmskov og Skov fremhæver i deres artikel, at selvbestemmelse er tæt forbundet med borgerens kompetencer til at forvalte selvbestemmelsesretten. For mennesker med udviklingshæmning gør det sig gældende, at de ikke har de fornødne kompetencer til at tage vare på deres eget liv. Her kommer den bløde paternalisme i spil, hvor den professionelle skal vurdere ud fra brugerens behov og ønsker, hvad der er bedst for den enkelte (Holmskov og Skov, 2007)(Husted, 2009).

Man skaber respekt for autonomi ved at skabe rum og forudsætninger for udfoldelse af autonomien. Det lader sig gøre ved at give borgeren den nødvendige støtte, rådgivning og vejledning til at forstå relevante informationer, til at opnå indsigt i egen situation og forståelse af

⁴ I sundhedsarbejde forklares selvbestemmelse ved begrebet autonomi.

konsekvensen af egne valg (Husted, 2009). Det at bestemme over eget liv, at træffe autonome valg er en evne, der skal læres og udvikles gennem hele livet.

I praksis kommer selvbestemmelse i forhold til denne målgruppe ofte til at handle om at opfylde hverdagens nære konkrete behov som, bad, mad, drikke, lommepenge osv. Bostedernes normer og hus regler har indflydelse på, hvordan selvbestemmelsen bliver håndteret, der spises kl. 18, der drikkes ikke alkohol i hverdagen osv. Heri ligger der et stort dilemma om reel selvbestemmelse (Holmskov og Skov, 2007).

Ligeledes er der mange organisatoriske barrierer, som har indflydelse på, hvordan selvbestemmelsesretten bliver forvaltet. Pædagogernes arbejdstid og normeringen kan f.eks. betyde manglende fleksibilitet (ibid).

Ifølge Husted beskriver voksen - ung - forholdet kløften imellem paternalisme og antipaternalisme. Med voksen - ung - forholdet mener han den normale udvikling, som sker forældre og ung imellem, hvor forældrene gradvist giver mere medansvar og selvbestemmelse til den unge proportionalt med den unges modning og udvikling. Husted mener at denne model antageligt er blevet byggestenen i relationen mellem borger og professionelle, som endvidere er udgangspunktet for den nye antipaternalisme (Husted, 2009).

Et af principperne i IFSW erklæringen⁵ (IFSW: International Federation of Social Workers) er respekt for selvbestemmelsesretten, de professionelle skal respektere og støtte borgerne i at træffe egne valg samt støtte dem i at få større magt over eget liv⁶ (ibid). Samtidig skal de professionelle være bevidste om de etiske dilemmaer, som opstår i det pædagogiske arbejde. Et etisk dilemma kunne være, om borgeren skal have børstet tænder, hvis han tydeligvis siger fra. Empowerment betyder direkte oversat "at mægtiggøre". I denne forbindelse vil det sige, at målet er at yde hjælp til selvhjælp og på den måde at fremme selvbestemmelsen, dette bliver kaldt socialarbejderparadigmet (ibid). Begrebet empowerment bevæger sig ligesom paternalisme, indenfor to modpoler, for lidt hjælp og for meget hjælp, hvor for lidt hjælp grænser til omsorgssvigt og for meget hjælp bliver overinvolvering⁷. Hensigten med empowerment er at

⁵ "Et international samarbejde om blandt andet professionelle værdier, standarder og etik i socialt arbejde" (www.socialraadgiverne.dk)

⁶ Begrebet magt skal i denne sammenhæng forstås positivt. Jeg henviser til næste afsnit, hvor magt begrebet vil blive belyst.

⁷ Bent Madsens dynamiske omsorgsmodel, som jeg vil komme ind på i næste afsnit.

hjælpen skal målrettes, således at borgeren med tid selv kan magte udfordringer som at dække bord, rede sin seng, tage bussen osv. Afhængig af funktionsevnen vil idealet være, at brugeren bliver i stand til at træffe autonome valg (ibid).

I forhold til denne målgruppe, vil det ofte være de nære ting, som er i fokus i forhold til borgernes selvbestemmelse. I henhold til implementering kan man argumentere for, at borgeren ikke selv har valgt implementeringen af iPads, og det er dermed ikke et valg foretaget på baggrund af indre styret værdier, men et ydrestyret valg. Det udfordrer dermed naturligt borgernes autonomi, men gøres på baggrund af en vurdering om, at det vil gavne borgeren på længere sigt. Pædagogens rolle kræver opmærksomhed, da det er en styrende faktor i forhold til at fremme brugerens selvbestemmelse. Dilemmaet i forhold til selvbestemmelse ligger i, hvor meget selvbestemmelse borgeren reelt har, når det kommer til stykket.

Dette bringer os frem til næste afsnit omkring magt.

Magtbegrebet i det pædagogiske arbejde

Magtbegrebet er en uundgåelig faktor i det pædagogiske arbejde, det er derfor vigtigt at forholde sig til og være bevidst omkring, og i særdeleshed i forhold til selvbestemmelse. Jeg vil anskue magtbegrebet ud fra Stefan Hermanns fortolkninger af Michael Foucaults⁸ betragtninger og samtidig inddrage Bent Madsens omsorgsmodel. Med Foucaults teorier er det muligt at betragte den pædagogiske praksis med kritiske øjne.

Foucault ser ikke magten som værende destruktiv eller som en negativ kraft, men snarere som en grundkomponent i alle sociale relationer, enhver relation er derfor en magtrelation (Hermann, 2000). Ifølge Hermann ser Foucault magten som en produktiv størrelse, der har det formål at påvirke det enkelte frie individ, give det nogle bestemte kompetencer og forme det i en given retning. Han definerer pædagogik som en ledelses- eller magtform, som bygger på viden om det forhold, der skal formes (ibid). I det pædagogiske arbejde vil viden om det enkelte individ blandt andet være i form af udviklingsbeskrivelser, diagnoser, faglig viden, teknologi, samfundsmæssige normer og regler som værende en forudsætning for at pædagogen kan guide mennesker med udviklingshæmning på "rette vej".

⁸ Fransk filosof, 1923-1984.

Med den dynamiske omsorgsmodel (Sieder, 1995) beskriver Bent Madsen dilemmaet i den asymmetriske magtrelation. Han ser forholdet mellem pædagog og den udviklingshæmmede som en ansvarsrelation, hvor omdrejningspunktet er omsorg. Relationen er hele tiden en vekselvirkning mellem at personen med udviklingshæmning vil og kan selv, til at have brug for støtte og hjælp. Det er muligt at bevæge sig mellem de to modpoler, hvor personen med udviklingshæmnings ret til både at være subjekt og objekt anerkendes. Definitionsspørgsmålet ligger hos pædagogen, i forhold til hvornår der på den ene side skal tages over, så de basale behov for omsorg og nærhed bliver opfyldt, dette med risiko for overinvolvering og magtudøvelse. Og på den anden side, hvornår pædagogen trækker sig og lader den udviklingshæmmede lære af egne erfaringer, dette med fare for underinvolvering og ansvarsforflygtigelse. Dette kalder Madsen for pædagogernes definitionsmagt (ibid). Det er vigtigt at pædagogerne handler ud fra den enkeltes udviklingsalder og er opmærksomme på nærmeste udviklingszone⁹, og samtidig har stor bevidsthed omkring definitionsmagten.

Michael Foucault beskriver at magten ligger i det regulerende samfund, magten er rettet mod hele befolkningen og handler om befolkningens sikkerhed, om at beskytte og undgå risici. Denne magtform kalder Foucault bio – politik (Hermann, 2000). *"Magten er ikke blot individualiserende, men totaliserende"* (Hermann, 2000). Det bliver til kontrol af de menneskelige livsprocesser, en skjult magt, da befolkningen ikke oplever sig styret. Selvet er hele tiden underlagt magtteknologien, hvad er et godt liv, vi skal være sunde, hvad er en god bolig, teknologi skaber udvikling mm. Det er ikke sådan, at vi tvinges til at gøre det rigtige. Vi føler faktisk, vi er et frit individ med frihed til at vælge, men af omveje får vi alligevel opfattelsen af, at det er den rigtige måde at live livet på (Hermann2000).

Magt i det pædagogiske arbejde er som sagt ikke noget vi kan undgå, men derimod noget vi som pædagoger bliver nød til at forholde os til. Hvilken indflydelse har den nye teknologi på borgeren og personalet, det er væsentligt at være opmærksom på, hvad formålet med anskaffelsen af iPads er, og hvordan vi bruger dem. Ud fra Foucault'sk syn kunne man argumenterer for, at implementeringen af iPads, er styret af den bio – politiske magt.

⁹ Den russiske psykolog Lev S. Vygotsky, er manden bag begrebet zone for nærmeste udvikling. Begrebet defineres som "afstanden mellem, hvad barnet selv kan klare og hvad barnet kan klare med støtte fra den voksne"(Levander s.227)

Teori afsnit 2

Læring

Indenfor handicap området har vi i traditionelt forstand, fokuseret mere på udvikling end på læring. Vi laver udviklingsbeskrivelser og handleplaner, men ikke læreplaner.

Indlæringsvaskelighederne hos mennesker med udviklingshæmning er meget forskellige, derfor er det relevant at have fokus på den enkeltes individuelle forudsætninger for læring (Bøttcher, 2014).

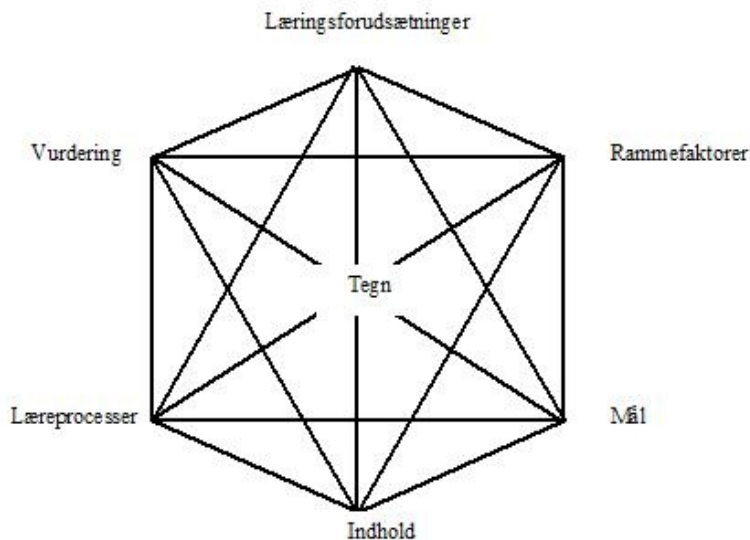
Set ud fra et socialkonstruktivistisk synspunkt sker læring af individuelle færdigheder altid igennem sociale sammenhænge (ibid). IPaden er blandt andet et kommunikations hjælpemiddel og et godt læringsredskab (Laursen, 2014). For at kunne planlægge og gennemføre et lærings forløb med iPaden som middel, kunne den didaktiske relationsmodel anvendes til at strukturere forløbet.

Den didaktiske relationsmodel.

Den didaktiske relationsmodel¹⁰ bliver brugt i undervisningssammenhænge, men er ligeledes et godt arbejdsredskab til læring i det pædagogiske arbejde. Den rummer en god referenceramme i forhold til planlægning og refleksion. Modellen er udviklet således, at man kommer omkring alle sine didaktiske overvejelser. Den er relationsorienteret, det vil sige at ændres der et sted i modellen, vil det få betydning et andet sted i modellen, en cirkulær proces. Keld Fredens er inspireret af smitte modellen¹¹ og derfor tilføjer han modellen yderligere et begreb, *tegn* (Fredens, 2012). Jeg vil beskrive modellen og dernæst vil jeg bruge modellen til at strukturere min case i analysen. Med modellen får jeg et værktøj til strukturering af det pædagogiske arbejde.

¹⁰ Relationsmodellen er udviklet af Hiim og Hippe, som et analyseredskab i undervisningsforløb.

¹¹ Ligeledes en relationsmodel, udviklet til planlægning og udvikling (Fredens, 2012)

Modellen består af 7 hovedpunkter

Vurdering. En evaluering af selve processen og målet, hvem, hvad og hvordan skal der evalueres? Med en evaluering ud fra den didaktiske relationsmodel, bliver evalueringen nuanceret, da alle didaktiske overvejelser skal medtages i vurderingen.

Mål. Det er vigtigt at både pædagog og bruger ved, hvad visionen omkring processen er. Det er vigtigt at borgeren har haft medindflydelse på, hvordan målene skal opnås, da dette beforder et ansvar hos den enkelte. Der fokuseres på tre vidensområder, holdning, færdighedsviden og faktisk viden.

Læringsforudsætninger. Her beskrives de psykiske, fysiske, sociale og faglige læringsforudsætninger personen har og de problemer, der er forbundet med løsningen af opgaven.

Rammefaktorer. De faktorer som kan være begrænsende eller fremmede for udførelsen af opgaven, det kan være tidshorisont, rutiner, regler mm. Pædagogen er selv en rammefaktor. Samt teknologiske medier.

Indhold. Hvilken aktivitet skal sættes i gang for at opnå visionen eller målet? Der er en tydelig sammenhæng mellem mål og indhold. Indholdet er vejen til målet, hvordan indholdet former sig afhænger af relationerne.

Læreprocessen. Hvordan skal læringen foregå, hvilke metoder vil man bruge? Er læringen og viden brugbar i andre sammenhænge? Læringen kan være rettet mod omgivelserne og mod individet selv, dette sker i et dynamisk samspil.

Tegn. Tegn på at udviklingen går i den rigtige eller forkerte retning. Tegn vil sige at føle og mærke efter, en evaluering af selve læreprocessen.

I starten af barnets udvikling sker læring igennem leg, men i det første år af skolealderen, bliver leg afløst af læring. Funktionsniveauet for mange af borgerne i boenheden ligger under skolealderen, derfor vil læring forsat også foregå via leg (Bøttcher, 2014).

Kommunikation

Kommunikation er en cirkulær proces, som finder sted i alle sammenhænge, det er dermed ikke muligt ikke at kommunikere (Hermansen, 2005). Kommunikation ses som grundkomponent for hele den menneskelige udvikling, for det dannede menneske (Christensen, 2009).

Gregory Bateson¹² skriver, at der altid i kommunikationen vil være et indhold og et relationsaspekt. Det har betydning for kommunikationen, hvilken relation parterne indbydes har, da de gensidig påvirker hinanden som venner/venner, kollega forhold, bruger/ pædagogforhold mm. (Hermansen, 2005).

Meningen med budskabet skal afkodes og fortolkes af den anden part, alt efter hvem der er modtager, vil budskabet blive fortolket forskelligt. Man forholder sig perspektivisk til budskabet og det betyder at personlige, kulturelle og situationsbestemte forskelle får en betydning (Madsen, 2002)¹³.

... "meningen findes i spændingsfeltet mellem det afsendte budskab, det modtagne budskab og konteksten" (Madsen, 2002:153).

Når udvikling og dannelse foregår igennem kommunikative samspil, er det vigtigt, at den pædagogiske intervention retter sig imod at skabe muligheder for sociale situationer, hvor det kommunikative samspil har grobund til at udfolde sig (Christensen, 2009). Det narrative perspektiv

¹² Gregory Bateson, social naturvidenskabsmand, som blandt andet har skrevet bogen " de logiske kategorier for læring og kommunikation.

¹³ Benedicte Madsen har sine kilder til teksten fra Watzlawick, Beavin og Jacksons " *pragmatisk-systemiske kommunikationsteori*" (1967), der blandt andet bygger på Batesons systemteoretiske bidrag.

får ligeledes en betydning i denne sammenhæng. Dette perspektiv fortæller os, hvordan vi bliver set, fortolket og evalueret af andre og omvendt, hvordan vi ser, fortolker og evaluerer os selv (Bro, 2013). IPaden kan være medvirkende til at skabe personens narrativer.

Mennesker med udviklingshæmning har ikke de samme forudsætninger som andre mennesker for at kommunikere, de har et *kommunikationshandicap*. Dette handicap opleves forskelligt alt efter, hvilken kontekst de befinder sig i, eller hvem de kommunikerer med. Eks. opleves kommunikationshandicappet ikke så stort i deres vante omgivelser som, hvis de var i uvante omgivelser, hvor andre har svært ved at forstå, hvad de ønsker at udtrykke. For at kompensere for dette handicap har vi brug for alternativ og supplerende kommunikation. Alternativ og supplerende kommunikation består af en lang række komponenter, her iblandt hjælpemidler, som er delt op i lavteknologi og højteknologi. Lavteknologi er stoveplader, mapper/ bøger, rammer mm. Og højteknologi er blandt andet talemaskiner og den nye teknologi med computer og touch skærme. (Christensen, 2009)

I forhold til denne opgave er det iPaden, som er hjælpemidlet, og som sikkert vil kunne afløse nogle af de ældre hjælpemidler. Det kan være vanskeligt at slippe det gamle og brugbare, til fordel for noget nyt og ukendt. Dette udsagn bringer os videre til næste afsnit.

Rutine baserede handlinger

Jeg vil kort beskrive Giddens tanker omkring rutinebaserede handlinger. Det er relevant i forhold til nærværende opgave, da implementeringen af iPads som et nyt hjælpemiddel kan møde modstand fra såvel borgere som professionelle. Det er derfor kun den del af Giddens teori, jeg forholder mig til.

Giddens (Giddens, 2002) tager sit udspring i højmodernitetens risikofyldte samfund. Han mener, at en ontologisk sikkerhed er en forudsætning for, at det enkelte individ kan håndtere højmodernitetens eksistentielle spørgsmål, brud og modsætninger. Ontologisk sikkerhed skal forstås som en basal sikkerhed, som bliver grundlagt i barnets første leveår, og som i voksenlivet kan hjælpe en til at håndtere angst¹⁴. To andre aspekter, som gør sig gældende for at individet kan klare højmodernitetens dynamiske karakter og opretholde sin ontologiske sikkerhed, er rutine prægede aktiviteter og fundamental tillid.

¹⁴ <http://dannelse.pbworks.com/w/page/38443617/Ontologisk%20sikkerhed>

"Rutinerne er et væsentlig element af autonomien hos et individ i udvikling"... Dvs. at rutinerne er en beskyttende faktor for individet, men samtidig må rutinerne ikke være hæmmende for kreativiteten. Dermed mener Giddens, at rutinerne ikke må være så fastlåste, at udviklingen blokeres (ibid).

Med fundamental tillid mener Giddens at have tillid til andre personer og til éns omgivelser. Tilliden opbygges i den tidlige relation mellem barnet og omsorgsgiveren. Fundamental tillid, fungerer som en afskærmningsmekanisme i forhold til de risici og farer, der opstår i det omkringliggende miljø (ibid).

Den ontologiske sikkerhed opretholdes i hverdagens rutiner og vi holder fast i rutinerne for at håndtere det ubevidste og det uforudsigelige. Hvis rutinen af forskellige årsager går i opløsning, vil der ofte indtræde en eksistentiel krise, som vil ryste selvidentiteten (ibid). Alt afhængigt af hvor meget selvidentiteten bringes ud af kurs, vil man kunne argumentere for, at der her var mulighed for at skabe et potentielt udviklingsrum med ZNU i fokus.

Botilbuddets mål for implementering af IKT er, at *"Samtlige medarbejdere i botilbuddet bidrager aktivt til og indgår i IKT udviklingen"* (bilag 1). Kan man forestille sig dette mål vil være angstprovokerende for nogle medarbejdere, at rutinerne dermed bliver fastlåste, og at der i stedet for bliver skabt en modstand mod forandringen. Men hvad skal der til for at være imødekommende overfor implementeringen af noget nyt? Med dette spørgsmål ledes læseren videre til næste afsnit.

Mestringsstrategi

I dette afsnit beskriver jeg mestringsbegrebet ud fra Antonovsky salutogenetiske ide¹⁵, om begrebet Oplevelse Af Sammenhæng.

Den salutogenetiske ide har rod i den sundhedsfaglige verden og er bygget op omkring mennesket sundhed. Sundhed handler ifølge Antonovsky om at have glæden og lysten til at leve. Antonovsky mener at for at opretholde og genoprette vores sundhed, handler det om at have Oplevelsen Af Sammenhæng (OAS), denne følelse giver robusthed til at håndtere livets små og store udfordringer, altså en mulighed for at mestre livet eller dele af livet (Thybo, 2013). Det at mestre

¹⁵ Aron Antonowsky israelsk- amerikansk professor i medicin sociologi. Salutogenetiske – saluto betyder sundhed og genese betyder opståen eller udvikling.

sit liv er en evne, som udvikles igennem hele livet. Denne sammenhæng kan opnås, når man i tilværelsen oplever begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed (ibid).

Med *Begribelighed* mener han, at indre og ydre stimuli er forståelige eller begribelige, at de forskellige sanseindtryk kan ordnes og struktureres, så de ved et fremtidigt møde kan defineres og bliver genkendelige.

Håndterbarhed betyder, at man har en følelse af, at der er ressourcer til rådighed, som gør det muligt at klare de forskellige krav, man støder ind i på sin vej. I denne opgave vil det for eksempel være en pædagog, som støtter og vejleder borgeren i brugen af iPad.

Meningsfuldheden vil sige, at man føler, at det giver værdi at investere energi eller engagere sig i de udfordringer eller problemer, som opstår på livets vej. Meningsfuldhed bliver motivationen (Jensen og Johnsen, 2002)

Borgeren har brug for at kunne se en rød tråd igennem processen, at han eksempelvis fortæller en livshistorie, som munder ud i en fremvisning for andre (meningsfuldhed). Meningsfuldheden trækker her et narrativt aspekt ind i mestringsteorien, som medfører en Oplevelse Af Sammenhæng (Thybo, 2013).

ZNU og stilladsering

I tilknytning til denne opgave er det vigtigt at stille krav, som borgeren kan mestre og håndtere, men samtidig også med mulighed for udvikling, *zone for nærmeste udvikling* (fremover betegnet ZNU). Den russiske psykolog Lev S. Vygotsky er ophavsmand til begrebet ZNU. Begrebet er udtryk for en udviklings- og læringsproces. Og defineres som den afstand der ligger mellem, hvad barnet selv kan klare og hvad barnet kan udføre med støtte fra en voksen og indenfor dette område er der mulighed for læring/udvikling (Andersen, 2006).

I denne sammenhæng vælger jeg at belyse yderligere et begreb, *stilladsering*. Jeromy Bruners stilladseringsbegreb er inspireret af Vygotskys arbejde med ZNU. Stilladseringsbegrebet understøtter det synspunkt, at læring er socialt baseret og at mennesket har brug for støtte i læringsprocesser (Hansen og Nielsen, 1999). Hansen T.J. fremlægger stilladsering som værende det støttende stillads i ZNU, så længe personen har brug for støtte, hjælp og guidning til at udføre en bestemt opgave vil pædagogen være til rådighed. Så snart personen selv mestrer opgaven, bliver stilladset overflødigt (Hansen Tønnes i Hansen og Nielsen (red), 1999).

Et eksempel på stilladsering kan være en borger, som skal lære at finde vej til arbejde. Først følger pædagogen borgeren hele vejen, fungerer som stillads for borgeren, når han mestrer dette vil pædagogen følge lidt af vejen herved tilpasses opgaven således, at borgeren forbliver i ZNU. Til sidst vil pædagogen slet ikke følge borgeren og stilladset bliver dermed fjernet (ibid).

Borgeren har brug for stilladsering i forbindelse med anvendelsen af iPad, der ligger et interessant aspekt i om iPaden omvendt var et stillads for borgeren. Hvilken betydning får det for det sociale element?

Analysen

"Teknologi er ikke et mål i sig selv, men et middel med nærmest ubegrænset potentiale til at opnå udvikling igennem læring, selvbestemmelse og selvstændighed" (Bilag 1). Sådan skriver de i botilbuddets visioner for IKT.

Jeg har valgt at strukturere dette afsnit ved at opdele analysen i to dele. Til hver del benytter jeg den didaktiske relationsmodel som huskeseddel i forhold til at strukturere og analysere casen, samt udvalgte data fra interviewet. Empirien analyseres ud fra teorien. Første del af analysen er rammesættende for opgaven og vil blive analyseret med udgangspunkt i teoriafsnit 1, med fokus på selvbestemmelse. Dernæst følger analysens 2. del med fokus på implementeringsdelen, som vil blive analyseret ud fra relevant teori fra teoriafsnit 2.

Den didaktiske relationsmodel

Jeg har valgt at benytte den didaktiske relationsmodel (Fredens, 2012) i forbindelse med analysen, da det skaber struktur og større overblik over selve analysen. Den didaktiske relationsmodel er et brugbart arbejdsredskab til at sætte et forløb i gang og til at reflektere over forløbet. Modellen er brugt i forhold til casen, da den kan strukturere processen, så det ikke bliver et uorganiseret forløb. Jeg mener modellen skaber mulighed for et overvejet fagligt indhold i forskellige læringsprocesser og aktiviteter.

Mål. Botilbuddets overordnede mål i forhold til implementering af IKT.

Eskilds mål: At Eskild får mulighed for at dokumentere overfor andre, hvad han laver som staldmester. At Eskild efter redigeringen, får en oplevelse af, at det er hans film.

Delmål: Hjælpe ham til at få indsigt i sine egne mestringsstrategier, at han udfører opgaven og viser hvordan det skal udføres.

Mit mål: At han oplever at have selvbestemmelse og at styrke hans selvforståelse. Filmen kan f.eks. bruges på hans arbejde som en vejledningsfilm for andre, der skal lære om fodringsdelen.

Læringsforudsætninger. Eskild har sproglige vanskeligheder, som kan være begrænsende for ham, men han har en vilje og en motivation til at gøre sig forståelig, som er en kæmpe ressource. Han har lyst og interesse i at lære nyt og er meget energisk. Han har humoristisk sans og er ansvarsfuld, dette kan være hans indgangsvinkel til læring.

Rammefaktorer. Optagelsen foretages på Eskilds arbejdssted. Vi skal møde klokken 9, da det er på det tidspunkt dyrene bliver fodret. Midtvejs i forløbet holder de en kaffepause. Selve terrænet er meget ujævnt, og kan være krævende for Eskild, da han har nogle fysiske vanskeligheder pga. et stift ben. Min tilstedeværelse har betydning for, hvordan Eskild agerer undervejs. Jeg valgte, at vi skulle bruge min iPad og ikke hans egen, da jeg ikke har de fornødne tekniske kompetencer til at overføre filmen.

Indhold. En film omhandlende Eskilds arbejdsopgaver ved morgenfodring af hestene. På morgenholdet deltager også to andre arbejdskammerater.

Læreprocesser. Stilladsering, zone for nærmeste udvikling, mestringsstrategier og det narrative.

Tegn. Tager gerne på arbejde om morgenen, viser fortsat interesse og engagement i arbejdet. Virker glad og er stolt. Vil gerne vise sin film.

Analysen 1. del

Set ud fra socialkonstruktivistisk synsvinkel har vi alle brug for at være i et fællesskab – at spille sammen (Lundby, 2006). Ideelt set skal ingen skilles ud fra fællesskabet, fordi man er anderledes. Alle er unikke og skal mødes lige præcis der, hvor de er (Morken, 2008). På botilbuddet er borgernes funktionsniveau meget forskellige, det kan til tider være en stor udfordring at skabe et rummeligt miljø. Jeg vurderer, at iPaden her kunne anvendes som hjælpemiddel til for eksempel at skabe nogle fælles referencerammer for borgerne, som dermed medvirker til social inkludering. Jeg vil eksemplificere en situation, hvor iPaden vil kunne bidrage til social inkludering. iPaden kunne på en lejr anvendes til at søge turistinformation, alt efter borgernes funktionsniveau bidrager hver især med det de kan. Derved bidrager de til fællesskabet med interesser og ønsker om, hvad de gerne vil opleve, deres autonomi bliver samtidig respekteret. Alle bliver derved

inkluderet i fællesskabet. Formålet med inklusion er at undgå eksklusion fra det sociale miljø (Madsen, 2005)

FN's handicapkonvention påpeger, at deltagende stater forpligtiger sig til at gøre IKT tilgængelig for borgeren (ibid). Dermed er implementeringen af IKT og dermed også iPads en nødvendighed indenfor handicapområdet. Det vil give den enkelte borger helt nye muligheder; i egen dagligdag, i fællesskabet, som kommunikationsmiddel i nærmiljøet og i samfundet generelt, som global søgemaskine mm. Men inklusionen opstår ikke kun, fordi vi ændrer rammerne. Dette har vi oplevet ved indførslen af iPaden i folkeskolen¹⁶. Det tager tid at introducere ny teknologi og det kræver teknologisk viden fra lærerens side. Og der er brug for støtte, så borgerne selv kan håndtere iPaden, mere herom i næste afsnit.

Selvbestemmelsesretten kommer i spil i førnævnte eksempel, da borgerne har mulighed for selv at kommunikere og søge information, hvilket betyder muligheder for at træffe egne valg. Jørgen Husted beskriver..."*at bestemmelsesretten ligger hos den professionelle og kaldes paternalisme*". (Husted, 2009:134).

I casen har fotografen valgt at træffe beslutningen om, hvor optagelserne skal finde sted. Dette hun har gjort ud fra, en vurdering om at Eskild ikke selv er i stand til, at vurdere om netop denne optagelse vil kunne gavne ham. Med denne optagelse får han mulighed for at dokumentere overfor de andre borgere, hvad han laver som staldmester. Dette er blød paternalisme, hvor pædagogen tager beslutninger på vegne af borgeren, da det vurderes, at borgeren ikke selv er i stand til at træffe en i denne sammenhæng hensigtsmæssig beslutning (ibid).

En antipaternalistisk tilgang, ville have betydet at Eskild selv havde været medvirkende til at vælge og dermed havde han haft en større grad af selvbestemmelse. Antipaternalisme skal forstås således, at man forsøger at fremme det bedste i personen og respektere selvbestemmelsen (ibid).

I forhold til selve indholdet af filmen er Eskild deltagende med sine ønsker og behov, hans autonomi bliver dermed respekteret. Han kender dagsrytmen og gør hele tiden fotografen opmærksom på, hvad vedkommende skal filme. Han bliver en aktiv medskabere i processen, i stedet for at være passivt deltagende, han engagerer sig og oplever, at han er en vigtig del af

¹⁶Artikel omkring evalueringsrapport fra Odder kommune i forhold til indførsel af iPads i 7 folkeskoler.
<http://www.computerworld.dk/art/230085/saadan-er-det-gaaet-siden-iPads-blev-indfoert-i-skolen?page=2>

processen. Fotografen respekterer Eskilds autonomi og filmer kun det, hun bliver bedt om. Her er der tale om antipaternalisme, på den ene side Eskilds ekspertise på det at fodre dyrene og på den anden side fotografen med sin viden om, hvad der er vigtigt at få med på filmen. Der er tale om et samspil, hvor parterne er ligeværdige, med hver deres ekspertviden. Selvbestemmelsesretten bliver på denne måde respekteret. Det er de små nære ting, som Eskild har mulighed for at have indflydelse på, og derimod ikke hvor meget foder hestene skal have, hvor foderet skal lægges eller i hvilken rækkefølge tingene skal ske. Det bestemmer aktivitetspædagogen, da Eskild ikke har de fornødne kompetencer til at vurdere dette (Skov, Holmskov, 2007).

Denne vekslen mellem for meget og for lidt ligger hele tiden som et dilemma i forhold til at fremme borgernes selvbestemmelsesret i forbindelse med brugen af iPads og i al almindelighed. Det er konstant en balancegang, hvor man bevæger sig mellem to poler. Ud fra Bent Madsens dynamiske omsorgsmodel (Madsen, 2005) er det pædagogen, som har definitionsretten til at vurdere, hvor meget og hvor lidt der skal filmes, redigeres, hvor og hvornår iPaden skal bruges osv. For meget pædagog involvering grænser til umyndiggørelse og for lidt involvering kan virke som ligegyldighed (Sieder, 1996). Vi kan ud fra Foucault'sk forståelse definere pædagogik som en magtform eller ledelsesform, der altid har til hensigt at påvirke borgerne i en bestemt retning (Hermann, 2000). Dette kan dog kun finde sted, fordi pædagogen har en viden omkring den enkelte borger, i denne sammenhæng vil det for eksempel være viden omkring Eskilds læringsforudsætninger som former processen (ibid). I casen har fotografen en forud indtaget holdning til, hvad der skal filmes, hvad indholdet skal være, og hvad formålet med optagelsen er. Eskild derimod har en opfattelse af, at det er ham der bestemmer, hvordan filmen bliver formet. Han har en følelse af at være medbestemmende, Foucault ville betegne ham som et frit individ, og det er netop det frie individ, som kan styres og formes (ibid). Dette er fotografen bevidst om og derved kan hun forme optagelserne, så Eskild har en fornemmelse af, at det er ham selv, der er instruktør (ibid). Det kritiske perspektiv er om der med dette udgangspunkt egentlig kan være tale om reel selvbestemmelse.

Q udtrykker i interviewet at: "*Ipaden kan for nogle blive et redskab til at gøre noget selv, uden at blive styret af andre....*" Vælger jeg at tage mine Foucault briller af, mener jeg bestemt borgeren har mulighed for at vælge og have indflydelse på sit liv. Normalt ville pædagogen tage et fotoalbum frem, nu kan borgeren selv vælge hvad der skal vise på iPaden.

Den før beskrevne magt udspiller sig på individplan, men Foucault går langt videre.

Implementeringen af IKT er styret af magten i det regulerende samfund, det kalder Foucault bio-politisk magt. Vi må antage at ledelsen har en klar opfattelse af, at det er ledelsen selv, der har valgt implementeringen af IKT. Men som det er beskrevet i indledningen, lever vi i et videnssamfund, hvilket er styrende for de valg og beslutninger der træffes, det kalder Foucault for den skjulte magt (Hermann, 2000).

Empowerment begrebet kan understøtte værdien i anskaffelsen af iPads og det kan være en tilgang til at fremme selvbestemmelsen. For at pædagogen kan støtte borgeren i at fremme selvbestemmelsen, må der være en respekt omkring autonomien, hvor meget og hvor lidt der skal støttes og vejledes. Princippet i empowerment er hjælp til selvhjælp, derfor må vi antage, at borgerne har brug for en tilpas mængde støtte til at udføre nogle funktioner på iPaden, som bevirker, at de kan hjælpe sig selv lidt videre (Husted, 2009).

Den didaktiske relationsmodel er medvirkende til at selvbestemmelsesretten kommer i fokus, da borgerens egne mål har stor betydning og befordrer en ansvarsfuldhed (Fredens, 2012). I Eskilds tilfælde giver det ham værdi, idet at han er med til at lave en film, som han har valgt senere at fremvise.

Analysen 2. del

I dette analyseafsnit vil jeg komme nærmere ind på implementeringsdelen. Jeg vil analysere mig frem til hvilke forudsætninger, der er nødvendige for at virkeliggøre brugen af iPads i den pædagogiske praksis.

iPaden er et teknisk kommunikationsmiddel, som vi må antage er kommet for at blive. Den teknologiske udvikling går så stærkt, at de ældre kommunikationsmidler langsomt bliver afløst af ny teknologi (Christensen, 2009). Det er her relevant at se med kritiske øjne på risikoen for at ekskludere nogen. Hvis iPaden bliver afløst af f.eks. stavepladen, vil man så altid have iPaden med sig og hvad med en regnvejrsdag, iPaden tåler ikke regn. Det er noget ganske nyt for borgerne at anvende iPads, men de fleste er omstillingsparate. Og det er min oplevelse, at borgerne i min praksis synes, at det er sjovt og spændende. Implementeringen starter hos personalet, de har magten (Jf. sidste afsnit) til at vælge at tilbyde borgerne de digitale muligheder. Det er nærliggende at forestille sig, at andre har samme tilgang som interviewpersonen:

”jeg har ikke selv en iPad og det er også derfor, at jeg ikke på nuværende tidspunkt bruger iPads, fordi jeg ikke har kendskab til at bruge den, men jeg vil bestemt gerne”.

Q's manglende ressourcer i forhold til iPadens praktiske funktioner betyder, at det ikke er en håndterbar størrelse. Ifølge Antonovsky er det vigtigt at have Oplevelsen Af Sammenhæng. Dette opnås ved, at man har tillid til at tilværelsen er begribelig, håndterbar og meningsfuld (Thybo, 2013). Det vil være individuelt, hvor meget kendskab den enkelte behøver at have, for at opleve at have kontrol og styring over situationen (håndterbarhed). Der må derfor arbejdes i ZNU, dvs. at indholdet i de pædagogiske tiltag eller aktiviteter ikke må være for lette eller for svære, men ligge lige præcis der, hvor borgeren og pædagogen befinder sig netop nu. Den enkelte får derved en fornemmelse af at kunne mestre delfunktioner på iPaden, som at spille noget musik, finde et spil, tage et billede mm. I bostedets visioner for implementering, beskriver de:

”At den enkelte beboers grundlag for brugen af IKT afdækkes, således at udstyr og programmer kan designes til og tilpasses den enkeltes ressourcer, ønsker og behov”(Bilag 1).

Samtidig skal det undersøges, på hvilket niveau personalets IKT- kompetencer befinder sig. For at opnå begribelighed, dvs. at der er en vis forudsigelighed, kræver det eksempelvis at Eskild kender målet med optagelserne, at han gerne vil vise filmen for de andre borgere, og at fotografen er bevidst om formålet med filmen. Antonovsky konkluderer, at meningsfuldhed er den vigtigste komponent, som samtidig også er en motivationsfaktor (Jensen og Johnsen, 2004). Mening i livet er helt centralt for menneskets eksistens og trivsel, er livet meningsløst har det ingen betydning (Thybo, 2013). Det meningsfulde kan blandt andet opstå, når man deler sine narrativer. Eskild deler i casen sine narrativer omkring sin funktion som staldmester med andre, og får derved en større selvforståelse. I interviewet beskriver Q, at hans tilgang til at bruge computeren i sin tid var noget, som gav mening for ham, og som samtidig blev en motivation:

”Da vi skulle lære at bruge computeren i vores arbejde, brugte jeg min interesse for at redigere billeder til at lære computeren at kende”

Q peger på et dilemma i forbindelse med brugen af iPads:

”Den kan være en tidsrøver – der er meget værdi i at lave f.eks. en aktivitet, hvis man samtidig filmer og bagefter redigere vil det tage meget tid, det vil være tid som går fra borgerne”...

Et andet dilemma kunne være en antagelse om, at hvis en borger filmes til en fest eller i forbindelse med en aktivitet, ville der være risiko for at miste nærværet.

Det er en balancegang, da det der giver mening for personalet, ikke nødvendigvis giver mening for borgeren. Det kunne være at filme borgeren til festen netop giver mere mening for borgeren end samværet med personalet på det givne tidspunkt. Faktisk kunne man også forstille sig, at det netop er nærvær og samspil der foregår, mens der blive filmet til festen. Filmen er omdrejningspunktet og er det der bliver kommunikeret omkring, dermed bliver det det fælles tredje og er det tredje led i kommunikationstrekanten¹⁷ (Madsen, 2002). Så borger og personale kommunikerer sammen om det, der skal filmes på iPaden, på samme måde som i casen. Endvidere bliver dokumentationen, et brugbart redskab i forhold til borgerens narrativer.

Der kunne være en reel bekymring omkring brugen af iPads, at det kunne få betydning for det sociale aspekt. På den ene side kan iPaden bruges som et socialt medie til at delagtiggøre andre i ens narrativer. Den russiske filosof Bahtins mener, at kommunikation opstår i samspil med andre, som gensidigt påvirker hinanden (Christensen, 2009). På den anden side kunne der være risiko for isolering. Ud fra den dynamiske omsorgsmodel, er det en pædagogisk vurdering, hvornår der er for lidt pædagog-involvering og hvornår der er for meget involvering. Med iPaden vil der altid være et fælles tredje at kommunikere ud fra (Madsen, 2005 og Sieder, 1995).

Q fortæller i interviewet at:

”Jeg kunne forstille mig at bruge iPaden i forhold til borgerne, i forbindelse med leg og læring i et roligt forum”

Det siger noget om, at der gerne må være et læringsperspektiv, her er ZNU og stilladseringsbegrebet vigtige arbejdsmetoder til at opnå læring. Stilladsering er den støtte pædagogen giver undervejs for, at borgeren kan bevæge sig ud i sin udviklingszone. Stilladsbaseret læring er direkte koblet sammen med det samspil, der foregår mellem borgeren, der skal lære og pædagogen, som har kendskab til iPadens funktioner (Hansen Tønnes i Hansen Tønnes og Nielsen(red), 1999). Når borgeren kan mestre delfunktioner på iPaden, har de muligheder for at udforske deres egne evner, derved opnås læring. Dette kan blandt andet gøres via empowerment begrebet, ved at motivere borgeren til at tage styringen og ansvar for, at han snart selv kan

¹⁷ Kommunikation trekant forklarer Benedicte Madsen ved at den ene (person A) og den anden(person B) kommunikerer og noget tredje(emnet c)(Madsen, 2002) .

(Husted, 2009). Dette giver mulighed for selvbestemmelse og selvstændighed, antyder Q i interviewet:

"Borgerne bruger deres iPad forskelligt, mange kommer og viser nogle billeder de har taget eller hvor de selv er på. De vælger selv hvad de vil vise, det giver dem bestemt selvbestemmelse... jeg ser iPaden som et brugbart redskab.."

Jeg vurderer, at iPaden i sig selv er et stillads, eksempelvis i forhold til kommunikation fra hjem til arbejdsplads, den giver borgeren den nødvendige støtte til at kunne kommunikere frem og tilbage.

Det er ikke alle som er ligeså omstillingsparat som interviewpersonen.

Man kan godt trække hesten til truget, men man kan ikke tvinge den til at drikke. Implementering af IKT er noget alle medarbejdere skal forholde sig til og aktivt bidrage til udviklingen af, pointeres det i Botilbuddets formål. Det er muligvis ikke alle, som er lige omstillingsparate, og nogle vil sandsynligvis have modstand mod de digitale medier. Giddens mener, at for at modstå de ukendte faktorer og det risikofyldte samfund, må vi beskytte os selv. Dette gør vi ved opretholdelse af rutiner og igennem vores fundamentale tillid (Giddens, 2002). Et eksempel kunne være en ældre medarbejder, som ikke magter de teknologiske midler og som i stedet beskytter sig bag de velkendte rutiner. Det kan bevirke en udviklingsmæssig stagnering (ibid). Brydes medarbejderens rutiner, kan det udvikle angst, som vil kunne rykke ved vedkommendes selvidentitet (ibid). Omvendt kan brud på rutinerne også medvirke til udvikling.

Pædagogisk intervention

Til eksamen vil jeg komme med et konkret bud på intervention, i forhold til implementering af iPads. Dertil vil jeg anvende den didaktiske relationsmodel, som ligeledes er et godt redskab til at fremme implementeringen, dette vil jeg uddybe nærmere til eksamen.

Konklusion

Jeg har ud fra nærværende opgave haft til hensigt at besvare min problemformulering:

Hvordan kan anvendelsen af iPad bidrage til at udvikle den enkelte brugers evner og muligheder for selvbestemmelse? Og hvordan implementeres iPads som et naturligt og meningsgivende arbejdsredskab i det pædagogiske arbejde?

Jeg kan konkludere, at pædagogens forvaltning af sin rolle er afgørende i forhold til om borgeren får mulighed for at udleve selvbestemmelsesretten. I Paden rummer mulighederne, men det kræver en bevidstgørelse og opmærksomhed fra pædagogernes side, omkring deres rolle i forhold til borgerne. Med Bent Madsens dynamiske omsorgsmodel bliver vi opmærksomme på pædagogens definitions ret, dvs. retten til at vurdere hvor lidt eller hvor meget involvering, borgeren har brug for. Foucault mener at magten er produktiv, og at vi ikke kan undgå den. Evnen til selv at bestemme afhænger af den enkelte borgers funktionsniveau og af hvor meget eller hvor lidt selvbestemmelse, der bliver givet plads til. Selvbestemmelsesretten ligger implicit i antipaternalisme, her bliver borgeren gjort til ekspert på sit eget liv, hvad vil vedkommende gerne lære at bruge i Paden til, finde musik, tage billeder, søge information etc. (Husted, 2009).

I Paden indeholder uanede mængder af muligheder, som kan fremme borgernes selvbestemmelse. Ved at arbejde med borgerens ZNU og stilladseringsbegrebet kan vi give dem nogle forudsætninger for at bruge i Paden som arbejdsredskab, til selv at træffe valg. Det er borgernes hjælpemiddel til selvbestemmelse. Og herved bliver den enkelte borgers autonomi respekteret. Empowerment begrebet skubber ligeledes borgerne i retning af selv at tage ansvar. Med den nødvendige støtte giver det borgeren følelsen af selv at være herre over situationen. Med empowerment er det hjælp til selvhjælp.

Som svar på anden del af min problemformulering vil jeg komme med bud på, hvilke udfordringer der ligger i implementeringsdelen. De rutinebaserede handlinger kan bremse kreativiteten, hvilket betyder, at man kan blive fastlåst i sine handlinger (Giddens, 2002). Jeg mener, at den vigtigste forudsætning for at implementeringen skal lykkes er en tilstedeværelse af Oplevelse Af Sammenhæng. Borgere og pædagoger skal have en fornemmelse af, at de kan håndtere mediet. Der skal være en begribelighed, det kunne være i form af den didaktiske relationsmodel og vigtigst, skal de forskellige processer give mening for den enkelte.

Ud fra analysen kan jeg endvidere konkludere, at i Paden har et stort socialt aspekt, idet den fungerer som et kommunikationsredskab.

Perspektivering

Udviklingen af ny teknologi sker i dag så hurtigt at det næstene er umuligt at følge med. Mange opgaver i kommunerne bliver teknologiseret, skoler og børnehaver benytter teknologien. Derfor

giver det i et samfundsmæssigt perspektiv rigtig god mening at indfører IKT og dermed iPads til handicapområdet.

Med dette fokus på IKT i handicapområdet, vurderer jeg at det ville være oplagt at indskrive IKT som et afsnit i den pædagogiske plan.

En tanke som har strejft mig undervejs i opgaven er, hvilken bio - politisk magt der ligger i, at det ofte er iPads, der bliver indkøbt, dette gør sig gældende på skolerne i Odder kommune og aktuelt på min arbejdsplads. Hvorfor ikke tablets fra en anden producent, handler det om økonomi?

Litteraturliste

Andersen Ørsted Frans, "Flow og fordybelse" Hans Reitzels forlag 1. udgave, 3. oplag 2006

Antonovsky Aaron , "Helbredets mysterium" Hans Reitzels forlag. 1. udgave, 9. oplag 2000

Bro Kirsten, Løw Ole og Svanholt Jørgen(red.) "Psykologiske perspektiver på intervention – i pædagogiske kontekster" Dansk psykologisk forlag. 1.udgave, 6.oplag 2013.

Bøttcher Louise og Dammeyer Jesper, " Handicappsykologi" en grundbog om arbejdet med mennesker med funktionsnedsættelse. Samfundslitteratur. 1. udgave, 4 oplag 2014.

Christensen Mette " Alternativ og supplerende kommunikation – pædagogisk arbejde med mennesker uden talesprog" kap. 5 i Sørensen Mogens(red.): "Dansk kultur og kommunikation" 2.udgave, 2009.

Fredens Kjeld "Mennesket i hjernen" en grundbog i neuropædagogik. Hans Reitzels forlag, 2.udgave, 2.oplag 2012

Giddens Anthony, "Modernitet og selvidentitet" Hans Reitzels forlag, 6. oplag 2002

Gytz Oleson Søren, Pierre Bourdieu, "Pædagogik i et sociologisk perspektiv". Viborg forlag PUC 2000

Hansen Tønnes(kap.7) i Hansen Tønnes Jan og Nielsen Klaus(red.) "Stilladserings selvobjektdimension" i "Stilladsering" Forlaget Klim. 1.udgave 1999.

Hansen Tønnes Jan og Nielsen Klaus(red.) "Stilladsering – en pædagogisk metafor" Forlaget Klim. 1. udgave 1999.

Heede Dag, "Det tomme menneske, introduktion til Michael Foucault". Museum Tusulanums forlag, 2. reviderede udgave, 5. oplag 2012.

Hermann Stefan, Michael Foucault – pædagogik som magt teknologi, Pædagogik i et sociallogisk perspektiv. Redigeret af Søren Olesen Gytz. Viborg: Forlaget PUC 2000

Hermansen Mads, Løw Ole, Petersen Vibeke: "Kommunikation og samarbejde – i professionelle relationer" Alinea, København. 2. udgave, 1. oplag 2005.

Holmskov Henriette og Skov Anne, "Veje til reelt medborgerskab" en kortlægning af udviklingshæmmedes vilkår for selvbestemmelse og medindflydelse. Styrelsen for specialrådgivning og socialservice. Social ministeriet. Handicapenheden 2007.

<http://www.ft.dk/samling/20072/almde/sou/bilag/33/411088.pdf>

Husted Jørgen: "Etik og værdier i socialt arbejde" Hans Reitzels forlag, 1. udgave, 1. oplag 2009

Jensen Torben K. og Johnsen Tommy J. "Sundhedsfremme i teori og praksis" 2. udgave, 4. oplag 2002

Levander Martin, "Anvendt psykologi" en grundbog. 3. udgave, 4. oplag 2004.

Lundby G. (Kap. 3) "Konstruktivism og socialkonstruktionisme i "Narrativ terapi" Oversat af Thornye Ole, Hans Reitzels forlag 2. oplag 2006

Laursen Friis Lars, Petersen Jesper, "Barnets digitale læringsrum" Godt i gang med digitale medier i dagtilbuddets pædagogiske praksis. Dafolo forlag, 1. udgave, 1. oplag 2014

Kvale Steiner: "Interview" Hans Reitzels forlag, 1. udgave 9. oplag 1997.

Madsen Benedicte: "Kommunikationstrekanten, indhold, forhold og kontekst", i Løw Ole og Svejgaard(red.): "Psykologiske grundtemaer" Kvan 2000

Madsen Bent: "Socialpædagogik, integration og inklusion i det moderne samfund" Hans Reitzels forlag, 1. udgave, 4. oplag 2005.

Morken Ivar: "Normalitet og afvigelse" Akademisk forlag, 1. udgave, 1. oplag 2008.

Sieder, Mognes: (red.) "Vis mig dit klædeskab og jeg skal fortælle dig hvem din pædagog er." Debat oplæg om pædagogik, udviklingshæmmedes vilkår" Social pædagogernes landsforbund, 1995.

Thybo Peter: "Neuropædagogik – Hjerne, liv og læring" Hans Reitzels forlag 1. udgave, 1. oplag 2013

Qvortrup Lars: "Det hyperkomplekse samfund" -14 fortællinger om informationssamfundet København, Gyldendals forlag, 2. udgave, 2. oplag.

Links

[http://fysio.dk/Upload/graphics/PPT/Fagfestival/Peter Thybo Om Antonovskys salutogenetiske ide.pdf](http://fysio.dk/Upload/graphics/PPT/Fagfestival/Peter_Thybo_Om_Antonovskys_salutogenetiske_ide.pdf)

FN` handicapkonvention (<http://www.dch.dk/content/konventionsteksten>)

Vision for Informations- og KommunikationsTeknologi (IKT) for botilbuddet

Vi vil gerne levere "selvværdsteknologi".

Teknologi er ikke et mål i sig selv, men et middel med nærmest ubegrænset potentiale til at opnå udvikling igennem læring, selvbestemmelse og selvstændighed.

Formål:

Implementering af kommunikationsteknologi som en naturlig del af beboernes hverdag og medarbejdernes praksis.

At udvikle selvstændighed samt selv- og medbestemmelse

- At sikre adgang til gængse kommunikationsformer og teknologiske muligheder
- At skabe mulighed for at kommunikere direkte med, til og i omverdenen.
- At tage udgangspunkt i den enkeltes behov for alternativ, supplerende og kompenserende kommunikation for at sikre lige muligheder
- At skabe mulighed for at dokumentere og fastholde egen livshistorie
- At skabe mulighed for elektronisk baseret læring og underholdning

Mål:

At den enkelte beboers grundlag for brugen af IKT afdækkes, således at udstyr og programmer kan designes til og tilpasses den enkeltes ressourcer, ønsker og behov.

Det skal være muligt at lave individuelle løsninger, som gør det muligt for den enkelte beboer at lære, at anvende teknologien på egen hånd.

Samtlige medarbejdere i botilbuddet bidrager aktivt til og indgår i IKT udviklingen. Den enkelte medarbejders IKT kompetencer afdækkes vha. af skema, som efterfølgende danner grundlag for videreudvikling af IKT kompetencer.

IKT-mentorer forpligter sig til at formidle, inspirere og gøre deres viden eksplicit i organisationen.

IKT-mentorer forventes ligeledes at vidensdele og vidensudvikle indbyrdes.

Bilag 2

Spørgsmålene.

Hvordan arbejder I her i jeres hus med IKT i forhold til borgerne?

Har du selv en iPad?

Kunne du forestille dig selv at bruge iPad, som et hjælpemiddel i dit arbejde?

Hvad tænker du der skal til for at brugen af iPads eller andet teknologi vil blive brugt mere i hverdagen?

Kan du forestille dig at iPads kan være med til at fremme borgens selvbestemmelse?